

УДК 658.011.3:621(47746)

Шпильова В.О.,

д.е.н., доц., зав. кафедри економіки та менеджменту,

Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси

**ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

Характерною рисою сучасного етапу розвитку економічних відносин є стрімке зростання кількості фінансово неспроможних підприємств, тому необхідною є державна підтримка стабілізації ситуації у фінансовій сфері країни. Це потребує уточнення напрямів та елементів економічної політики держави щодо забезпечення антикризового фінансового менеджменту промислових підприємств. В статті узагальнено та обґрунтовано основні складові економічної політики держави із забезпечення антикризового фінансового менеджменту, запропоновано механізм її реалізації.

Ключові слова: криза, фінансовий менеджмент, антикризове управління, державна економічна політика, банкрутство.

**ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ
АНТИКРИЗИСНОГО ФИНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА**

Шпилева В. А.

Характерной чертой современного этапа развития экономических отношений является стремительный рост количества финансово несостоятельных предприятий, поэтому необходимой является государственная поддержка стабилизации ситуации в финансовой сфере страны. Это требует уточнения направлений и элементов экономической политики государства по обеспечению антикризисного финансового менеджмента промышленных предприятий. В статье обобщены и обоснованы основные составляющие экономической политики государства по обеспечению антикризисного финансового менеджмента, предложен механизм ее реализации.

Ключевые слова: кризис, финансовый менеджмент, антикризисное управление, государственная экономическая политика, банкротство.

**STATE ECONOMICAL POLITIC OF PROVIDING THE ANTI-CRISIS FINANCIAL
MANAGEMENT**

Shpyliova V.

A rapid growth of the amount of financially insolvent enterprises is characteristic feature of modern stage of the development of economic relations, therefore, the state stabilization support of the situation in financial sphere of the country is necessary. It requires the specification of trends and elements of government economical politic of providing the anti-crisis financial management of industrial enterprises. The main components of state economical politic of providing the anti-crisis financial management are generalized and grounded, the mechanism of its realization is proposed in the article.

Keywords: crisis, financial management, anti-crisis management, state economical politic, bankruptcy.

Постановка проблеми. Характерною рисою сьогодення є погіршення фінансового стану більшості вітчизняних підприємств, зростання кількості збиткових підприємств, що зумовлено як об'єктивними так і суб'єктивними причинами. Дефіцит фінансових ресурсів і обмежений доступ до кредитних коштів призвів значну кількість підприємств до банкрутства, а отже, відповідно до норм чинного законодавства про банкрутство, такі підприємства слід ліквідувати. Проте, більшість з них виконують соціально та економічно важливі функції в національному господарстві, їх функціонування не можна не лише припинити, а й призупинити. Тому органам державної влади доцільно надати компетенції здійснювати антикризове управління, не керуючись принципом автоматичного виконання законодавства, оскільки категоричний підхід доречний лише в умовах здорової економіки. Тривалий період країна перебуває в стані затяжної політичної та економічної кризи. В такій ситуації, на наш погляд, найбільш доречними будуть профілактичні заходи і позасудова санація фінансового стану підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам антикризового фінансового менеджменту та зокрема формування державної політики його забезпечення присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених І. Бланка [1], Є. Брігхема [2], Дж. Ван Хорна [3], В. Василенко [4], В. Гончарова [10], В. Дорофійенка [10], В. Лобаса [10], І. Карасьової [5], О. Копилюка [8] Т. Момот [9], А. Поддєрьогіна [7], М. Ревякіної [5], О. А. Штангрета [8] та ін.

Невирішені частини проблеми. Високо оцінюючи вагомий внесок вітчизняних та зарубіжних вчених у формування та розвиток теоретико-методологічних засад антикризового фінансового менеджменту, в тому числі і державної політики забезпечення цього процесу, слід зазначити, що потребують уточнення елементи та напрями економічної політики держави щодо забезпечення антикризового фінансового менеджменту промислових підприємств, що враховують сучасний стан та необхідність державної підтримки післякризового відновлення промислових підприємств України.

Метою дослідження є уточнення основних складових економічної політики держави щодо забезпечення антикризового фінансового менеджменту промислових підприємств і розробка механізму її реалізації.

Основні результати дослідження. Глибина і тривалість криз на підприємствах звичайно спричинені, по-перше, прорахунками у виборі системи і механізмів назрілих перетворень, по-друге, відсутністю чіткої цільової орієнтації і, по-третє, ігноруванням світового досвіду регулювання економіки.

Державне регулювання у цій сфері зводиться до активної промислової політики, ключовим фактором якої виступає підвищення ролі науково-технічного прогресу. Саме він і загальносвітові тенденції до інтеграції національних економік зумовлюють стрімке розширення і оновлення асортименту продукції, її технічне удосконалення, підвищення наукоємності.

Світовий досвід доводить, що механізм банкрутства підприємств має не лише деструктивний момент, а й містить прогресивну силу. Головна мета інституту банкрутства полягає у проведенні структурної перебудови всієї національної економіки країни відповідно до ринкового попиту населення за умови досягнення прибутковості роботи кожного підприємства. При цьому антикризовий фінансовий менеджмент на державному рівні повинен виконувати роль запобіжного механізму для кожного окремого підприємства в момент переходу його життєдіяльності на новий рівень.

Вихідний пункт формування чи уточнення економічної політики держави щодо забезпечення антикризового фінансового менеджменту – визначення принципів і цілей, які повинні бути досягнуті в результаті функціонування її механізмів. Економічна політика щодо забезпечення антикризового фінансового менеджменту промислових підприємств включає низку причинно-наслідкових та методичних заходів, які повинні забезпечуватися державними органами влади. Як показує світова практика, така політика базується на наступних основних принципах:

- встановлення єдиних стабільних та надійних для всіх суб'єктів господарювання комерційних взаємовідносин, прав і обов'язків в умовах фінансової неспроможності або банкрутства підприємства;

- створення правової основи для цивілізованих підприємницьких відносин в умовах неспроможності підприємств;

- обмеження до розумних меж державного та адміністративного впливу на діяльність неплатоспроможних підприємств, демократичний підхід до вирішення долі підприємства-боржника;

- надання боржникам можливості відновлення своєї діяльності та створення умов для відродження вітчизняного бізнесу;

- максимальний захист і збереження перспективних підприємств, які мають тимчасові фінансові труднощі та надання їм допомоги;

- створення механізмів, що дозволяють представляти і надійно захищати інтереси учасників;

- захист інтересів всіх учасників банкрутства, з пріоритетом дотримання інтересів кредиторів;

- справедливий розподіл грошових засобів у результаті конкурсних торгів, тощо.

При цьому головною метою економічної політики держави щодо забезпечення антикризового фінансового менеджменту на наш погляд, є структурна перебудова національної економіки та запобігання економічної кризи. Суттєву роль в системі державного забезпечення антикризового фінансового менеджменту промислових підприємств відіграють прогнозування та планування. Індикативне планування, засноване на аналізі розвитку економіки, здійснюється відповідно до наявних ресурсів. Його результатом є основні макроекономічні показники в плановому періоді: темпи зростання валового національного продукту і національного доходу, рівень інфляції, безробіття, мінімального розміру оплати праці, дефіцит бюджету, відсоткові ставки та ін. Визначаються способи їх досягнення та регулювання у разі їх невиконання.

Для антикризового регулювання необхідна база надійних даних, створення специфічної методики досліджень, залучення висококваліфікованих фахівців, проведення досліджень, а також розробка, прийняття і здійснення заходів, що стабілізують економічний стан підприємств. У цьому напрямку державний регуляторний вплив полягає у формуванні різних видів забезпечення (правового, методичного, інформаційного, організаційного, соціального тощо), рис. 1.

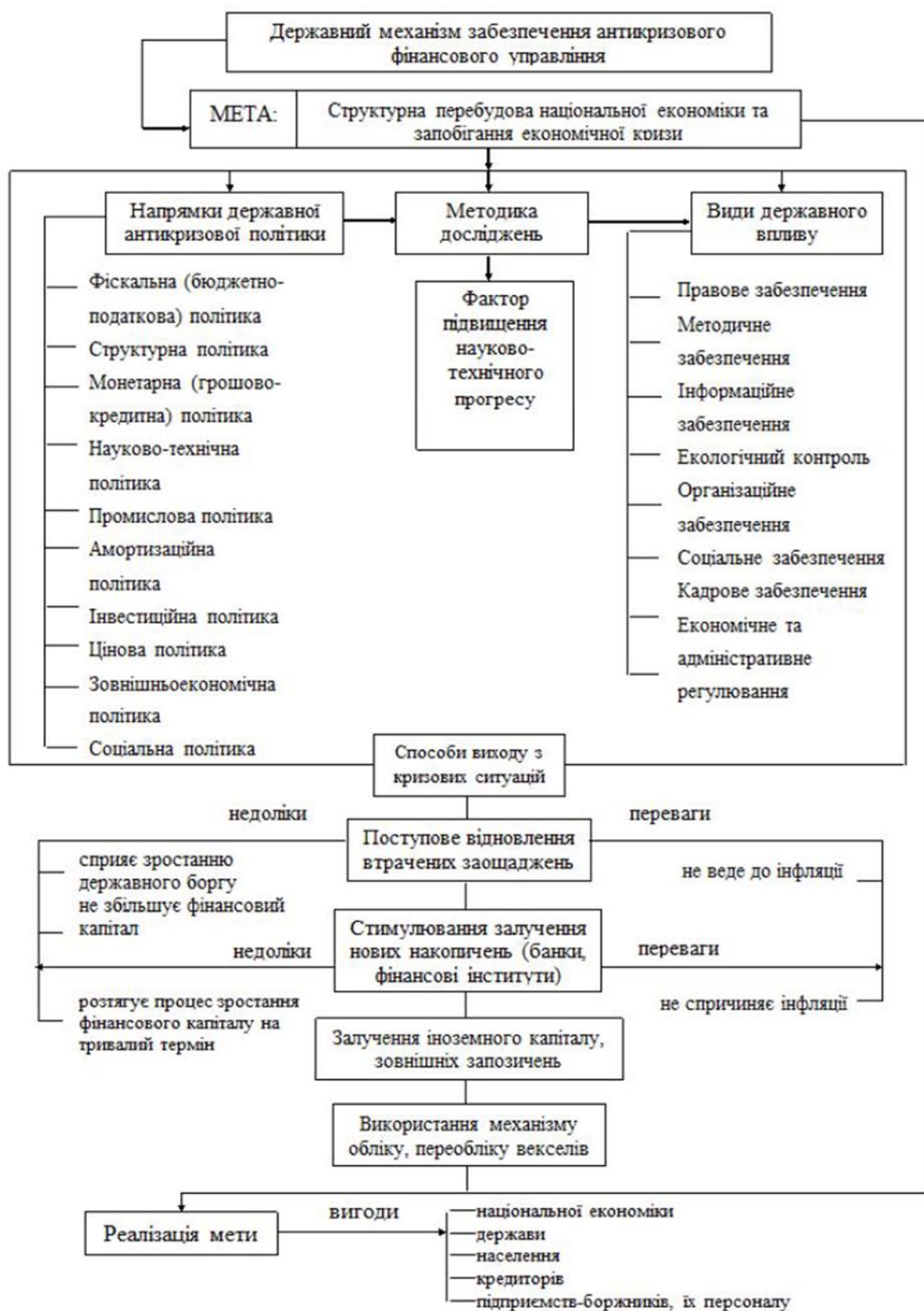

Рис. 1 Державний механізм забезпечення антикризового фінансового управління

Джерело: [розробка автора]

Реалізація запропонованого механізму державного забезпечення антикризового фінансового менеджменту промислових підприємств всі учасники господарських відносин набувають вигід, що суттєво різняться в залежності від групи учасників. Якщо вигоди для кредиторів та підприємств, що знаходяться в кризовому стані, є зрозумілими, незаперечними та детально описаними в більшості робіт з фінансового менеджменту [1-10], то вигоди інших учасників слід окреслити детальніше.

Так наприклад, вигоди від реалізації економічної політики забезпечення антикризового фінансового менеджменту для національної економіки такі: формування нової галузевої структури економіки, більш пристосованої до ринку; створення стимулів для розвитку підприємницької діяльності; збереження і розширення позицій на ринку найбільш сильними і адаптивними до змін зовнішнього середовища підприємствами, що веде до підвищення ефективності економіки в цілому; раціональне і економне використання природних ресурсів тощо.

Для держави як суб'єкта економічних відносин вигоди полягають в: погашенні заборгованості за бюджетами усіх рівнів з урахуванням пені та штрафів; підвищенні експортного потенціалу країни; підвищенні ефективності використання місцевих сировинних ресурсів; формуванні інформаційних баз даних про стан кожного підприємства, які можна використовувати в інших системах регулювання і управління, а також при проведенні наукових досліджень; вдосконаленні законодавчої та нормативно-методичної бази у контексті ринкових відносин тощо. Для населення вигоди полягають в розширенні споживчого ринку, зростанні виробництва товарів, що користуються внутрішнім попитом; підвищенні культури обслуговування споживачів, стимулюванні їх лояльності до вітчизняної продукції; формуванні сучасної системи цінностей тощо.

Узагальнення специфічних моделей поведінки підприємств у кризових умовах [1-5; 7-10] дозволяє сформулювати наступні переваги державного регулятивного впливу та забезпечення антикризового фінансового управління суб'єктами господарювання: державне втручання в кризову фазу неминуче змушує керівників підприємств застосовувати антикризові заходи управління; антикризова поведінка підприємств часто протилежна тим діям, які є ефективними та науково обґрунтованими в умовах економічного зростання або стабілізації економіки; в промисловості стихійно формуються різні антикризові моделі діяльності підприємств, які необхідно вивчити, ідентифікувати та свідомо використовувати у практиці антикризового фінансового менеджменту.

Висновки. В сучасних складних умовах господарювання дієва підтримка галузей економіки країни є одним з пріоритетних напрямів економічної політики держави. Використання науково обґрунтованого механізму державного забезпечення антикризового фінансового менеджменту сприятиме пришвидшенню післякризового відновлення економіки України та її регіонів.

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1999. – Т. 1. – 512 с.

2. Брігхем Є. Основы финансового менеджмента / Є. Брігхем; пер. з англ. – Київ : Молодь, 1997. – 1000 с.

3. Ван Хорн Д. К. Основы финансового менеджмента : учебно-практическое пособие / Д. К. Ван Хорн. – М.: ИД «Вильямс», 2008. – 1232 с.
4. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.
5. Карасева И. М., Ревякина М. А. Финансовый менеджмент / И. М. Карасева, М. А. Ревякина. – М.: Омега-Л, 2006. – 335 с.
6. Картохіна Н. В. Діагностика фінансового стану підприємства як основа для прийняття рішень у системі антикризового управління / Н. В. Картохіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 9 (88). – С. 19–24.
7. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
8. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / А. М. Штангрет, О. І. Копилюк. – К. : Знання, 2007. – 335 с.
9. Фінансовий менеджмент: навч. посіб./ за ред. Момот Т.В. – К: Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
10. Фінансовий та організаційно-інституційний механізми державного управління розвитком соціально-економічної інфраструктури : монографія / В. В. Дорофієнко, В. М. Гончаров, В. М. Лобас та ін. – Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2010. – 220 с.